

О. М. СІВЕРСЬКИЙ

SIVERSKYI O.M.

здобувач, Київський національний університет
ім. Тараса Шевченка
(Науковий керівник – кандидат
юридичних наук О. Ю. Костюченко)

АДВОКАТ, ПРОКУРОР, СУДДЯ – ЯК ОСОБИ, НА ЯКИХ НЕ МОЖЕ НАКЛАДАТИСЯ ГРОШОВЕ СТЯГНЕННЯ ADVOCATE, PROSECUTOR, JUDGE: INDIVIDUALS WHOM MONETARY PENALTY SHALL NOT BE IMPOSED ON

*Тези доповіді на Науковій конференції аспірантів, молодих вчених і практиків
«Актуальні питання законодавчого й організаційного забезпечення здійснення правової допомоги в Україні»,
27 березня 2015 року, Київ, Академія адвокатури України*

За роки незалежності України великою проблемою є порушення процесуальних строків у кримінальних провадженнях, та розгляд кримінальних справ, матеріалів кримінальних проваджень у розумні строки у суді.

Основними причинами затягування та порушення строків є неявка учасників кримінальних проваджень – свідка, потерпілого на виклик слідчого, прокурора, судді.

В багатьох випадках відкладення процесуальних дій та судового засідання відбувається через неявку адвоката, прокурора, або невиконання суддею своїх процесуальних обов'язків та порушення розумних строків судового розгляду.

Застосувати до адвоката, прокурора, судді заходи забезпечення кримінального провадження, зокрема накладення грошового стягнення – неможливо, через законодавчу невизначеність даного питання.

Про наявність проблем у застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження свідчить інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ (далі – ВССУ) «Про деякі питання здійснення слідчим суддею суду першої інстанції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження» від 5 квітня 2013 р. [1] та Узагальнення ВССУ судової практики щодо розгляду слідчим суддею клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального про-

вадження від 07.02.2014 р. (далі – Узагальнення ВССУ від 07.02.2014 р.) [2].

Виходячи зі змісту п. 1 ст. 144 «Загальні положення накладення грошового стягнення» КПК України «Грошове стягнення може бути накладено на учасників кримінального провадження у випадках та розмірах, передбачених цим Кодексом, за невиконання процесуальних обов'язків».

Згідно п. 1 п. 2.2 «Накладення грошового стягнення» Узагальнення ВССУ від 07.02.2014 р., грошове стягнення може бути застосоване не лише до підозрюваного, обвинуваченого, свідка, а й до будь-якого учасника кримінального провадження за невиконання процесуального обов'язку. Тобто, оскільки прокурор і захисник – адвокат згідно ст. 3 «Визначення основних термінів Кодексу» КПК України є учасниками кримінального провадження, виходить що на прокурора і адвоката теж можливо накласти грошове стягнення.

Але, якщо подивитися на п. 1 ст. 324 КПК України «Наслідки неприбуття прокурора і захисника», з його змісту випливає протилежне, вказано, якщо в судове засідання не прибув за повідомленням прокурор або захисник у кримінальному провадженні, де участь захисника є обов'язковою, суд відкладає судовий розгляд, визначає дату, час та місце проведення нового засідання і вживає заходів до прибуття їх до суду. Одночасно, якщо причина неприбуття є неповажною, суд порушує питання про відповідальність прокурора або адвоката, які не прибули, перед органами, що згідно із законом уповноважені притягати їх до дис-

циплінарної відповідальності». Тобто при неявці адвоката, прокурора порушується питання про дисциплінарну відповідальність адвоката, прокурора, і нічого не сказано про можливість застосувати до них якісь інші заходи забезпечення їх явки, наприклад грошове стягнення.

У п. 19 Постанова Пленуму ВССУ від 17.10.2014р., вказано: «Судам у разі відкладення судового розгляду справ через неявку прокурорів, адвокатів у судові засідання без поважних причин, несвоєчасну доставку до суду обвинувачених (підсудних), які утримуються під вартою, невиконання ухвал суду про привід осіб необхідно звертати увагу керівників органів прокуратури, кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури, територіальних органів внутрішніх справ, кримінально-виконавчої системи на такі факти, зокрема, шляхом постановлення відповідних ухвал чи надсилання відповідних листів».

Ні в КПК України, ні в законах України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [3], «Про прокуратуру» [4], «Про судоустрій і статус суддів» [5] не зазначено, що на адвокатів, прокурорів, суддів може бути накладено грошове стягнення, і отже, наявний недолік у п. 1 ст. 144 КПК, яку треба доповнити колом осіб (адвокат, прокурор, суддя), на яких не може бути накладено грошове стягнення.

Також виникає питання, як бути при невиконанні суддею своїх процесуальних обов'язків, або порушення розумних строків? Чи може бути відносно судді накладено грошове стягнення? КПК на це відповіді не дає, оскільки суддя згідно ст. 3 «Визначення основних термінів Кодексу» КПК України не є ні учасником кримінального провадження, ні стороною кримінального провадження, і для встановлення того, як вплинути на суддю, необхідно звертатися до спеціального закону, а саме до п. 1 ст. 83 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», де вказано, що суддю може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності у порядку дисциплінарного провадження зокрема, з підстави нежиття суддею заходів щодо розгляду заяви, скарги чи справи протягом строку, встановленого законом.

Було б правильним закріпити питання відповідальності судді за порушення розумних строків судового розгляду матеріалів кримінального про-

вадження у КПК України – розробити, та подати до Верховної Ради України проект закону «Про забезпечення розгляду справ у судах протягом розумного строку та порядку компенсації за порушення права на судочинство в розумний строк або права на виконання судового рішення в розумний термін».

Неможливість впливати фінансово (накласти грошове стягнення) на адвоката, прокурора, суддю на нашу думку є недоліком, оскільки питання про відповідальність прокурора або адвоката, які не прибули, або судді за невиконання процесуальних обов'язків перед органами, що згідно із законом уповноважені притягати їх до дисциплінарної відповідальності може розглядатися довго – від 1 до 3 місяців, а то і до 1 року – у випадку оскарження рішення по скаргі, а вплинути на недобросовісного адвоката, прокурора, суддю необхідно терміново, оскільки від цього залежить хід розслідування або розгляду у суді кримінального провадження.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Інформаційний лист від 5 квітня 2013 р. Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про деякі питання здійснення слідчим суддею суду першої інстанції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження» [Електронний ресурс] // Веб-портал Верховної Ради України. – 2014. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0004740-14>
2. Узагальнення від 07.02.2014р. Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ судової практики щодо розгляду слідчим суддею клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження [Електронний ресурс] // Веб-портал Верховної Ради України. – 2014. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0004740-14>
3. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [Електронний ресурс] // Веб-портал Верховної Ради України. – 2014. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0004740-14>
4. Закон України «Про прокуратуру» [Електронний ресурс] // Веб-портал Верховної Ради України. – 2014. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>
5. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» [Електронний ресурс] // Веб-портал Верховної Ради України. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2453-17>